

Живорад Недељковић

ТУТИН

ОМРАЖЕНА ДЕСКРИПЦИЈА

Не уме простор у опис. Сурово бео,
Шта да тражи у њему. Кад размислим:
Ни стало ми није. Ипак, можда би вредело
Пренети понешто на ову страну, где чисте,
Стерилне белине најмање има.

Утопљен, изашао сам с том намером,
Препун шарених таблета и антибиотика.
Ако опис није могућ, та омражена дескрипција,
Могу ли научити шта од врапца, од голуба,
Или од трага мачјег у дубоком, у снегу.
Од перја и неколико капљица крви
На импровизованом стратишту. Могу ли
На падини, од деце која не траже
Корен славља, присутног понегде, или свуда,
Само не умем да га препознам.

ГДЕ

Ходамо ливадам, мајка и ја, на путу
За суседно село, да бисмо посетили бабу и деду.

Све је у реду с ливадам, велика је и мирисна,
Али где су краве, где пасу, питам мајку.
Где овце. Краве су отишле у град, каже она,
И вуна, фабрике долазе овамо.
Нисам разумео.

Ево слике шумарка и сенком стишане страсти брбљиве речице.
Где су рибе, питао сам. Отишле су где им је боље.
А где су људи из ове куће. И они су отишли.
Недеља је, као и увек кад одлазимо старцима.
Са дрвене црквице брује звона, надалеко.
Стали смо и дуго слушали, одложивши торбе
С потрешитинама. Шећер, мало кафе, пиринач, бомбоне,
Ножићи за бријање, као у песми. Још и Богородица од гипса,
Купљена на пијаци у Врњачкој Бањи. Како је лепо, рекох,
Да ли свака црква овако звони. Ваљда, збуњено прозбори мати.

Био сам основац када је деда умро,
Први пут тада видех цркву-брвнару, њен звоник,
Примитиван и натруо. Звона сам чуо још једном, одрастао,
Кад смо баку закопавали у смоницу. Било је милина слушати,
Упркос одласку драгог бића, огроман летњи дан постаде
Већи и светлији услед музике, опсене која осцилира
У мисли гонећи је да стишава друге, туђе мисли, и бахате
С којима обитава у истом простору, у телу, трошном као брвнара.
Али се нада истоветној дуговекости.

Памтим цветну недељу кад догодила се једна од посета,
Раскошан дан зрелог, достојног пролећа.
Сем једног поменуо сам сва питања, можда неприлична
У треперавим испарењима биља. Ћутањем је мајка
Пропратила реченицу: а где су цркве.

ШЕЋЊА

Промичу капљице под светлима. Распрсну се
У судару с дланом. Длан приносим челу.
Ово је болесна игра. Наговештаји лепих речи
Нестану под слапом смеха, непотребног.

Ох, дивно се смејеш, лажем, приносећи
Лаж као жртву. О чему да причам.
На тропском острву сада је дан, преплануле
Мулаткиње беру воће, у предаху позирају
Српском сликару. Буде ли правде, његово ће уље
Кроз сто година достићи рекордну цену.
Уосталом, сликар је у одмаклом стадијуму шизофреније.
Апстрактна, мученичка смрт. Могу о томе девојци

Која се незајажљиво смеје. О лудилу и сплину
Овог острва које газимо, меко.
Могу о било чему. Будући људи неће имати
Реч шетња. Неће имати ту потребу
У помало кишној вечери. Неће имати ни кишу.
Ни вече. Ни глад за скривањем, тако охолу.
Неће имати ништа, имајући све. Смејаће се нама,
Бившим власницима острва на којем расле су
Боровнице и антибиотици. И туга. Девојка се смеје.
Чула је на радију да, ах, пишем песме.
Наилазимо на згаженог пса, под светлошћу фарова.
Ах, кажемо. Пас се смеје.

ОМИЉЕНИ ПРЕДМЕТИ

Памтим неколико омиљених предмета
Из доба кад сам, студент, чинио све
Да не препознам обавезе. Ланчић са крстом,
Налив перо, блок за прибелешке изабран у књижари
У сисачкој улици Маршала Тита, књига Кавафијевих
Песама кушњена случајно од уличног продавца
Пред путовање, улазе у невелики списак.
Ови се предмети налазе у фиоци навиклој на сећање,
Само књига није у мојој соби. Дадох је некоме
У време кад свима сам говорио незграпне есеје
О Кавафију, усхићен генијалном једноставношћу.
Неко, потом, црвену књижицу није ни отворио, камоли
Помислио да је врати. Годинама већ она, бескорисна,
Препуна историје, херојства и сваковрсних подука
Скупља прашину у каквој кућној, назови, библиотеци
И памти ме, мене и пожуду према њој. Или ме се,
Због злехуде судбине, сећа као варварина. Морао сам,
Може бити, убеђивати познанике да затребаће им
Мој ланчић, бележница са стиховима или налив перо
Којим сам написао све песме у том периоду, морао,
Јер те сам предмете и тако временом заменио
Другим, модернијим.

ТУТИН

Нормално је да се песма зове
Београд, жеља за увећањем, или пак
Кишни дани у Белфасту, али Тутин у наслову –
То је ређе, ако не и сасвим ретко.

Никада нисам био у овом градићу,
Усамљеном у котлини, међу четинарима,
Где клима је оштра, а људи

Поносити, као смреке засађене пре десетак година
У посном тлу. Људи који су тамо, одавно,
Играли фудбал против Јединства причају о главној, каљавој
Улици, о цамији и гостопримству. Девојка из КУД-а
Хвалила је по повратку сир. Мирисне траве, шуме,
Чиста вода која кад доспе у наше оморине постане друго.
Телевизијски репортери кад забасају у зелену забит
Увек извештавају о тегобном, идиличном животу,
О шансама за развој сточарства и, најпре,
О хармоничним односима.

Да је у каквој алпској или северној земљи
Тутин би био, како се вели, туристичка Мека
И имао неколико олимпијских шампиона у необичним
Спортовима. Поменем ли још и месо, јагњеће, и пастрмке,
Упашћу у ступицу патетике.

Занимљива је етимологија наслова ове песме.
Приповеда се да је пре стотинак година на месту
Данашњег града било тек неколико кућа. У близини је тада
Постојао турски војни логор. Тутњале су хорде и дању
И ноћу. Од непрекидне, неподношљиве тутњаве
Настала је касније нова, лепа реч.

Нисам чуо да било где у овој земљи постоји још које место
Са истим или сличним именом. Не постоји шумадијски Тутин,
Ни мачвански, чак ни бачки или банатски. А било је
И још има тутњаве напретек.

ОДЈЕДНОМ

Одједном схватиш да заправо знаш мало,
Или ништа, о свему што пролазност је.
Узбуди те сазнање док сечеш
Рецкавим ножем парче печења. Приносиш
Виљушку устима, храниш потребу да будеш,
Да јеси, макар и у оваквом друштву,
Међу људима који,

Поуздано знаш, иако у бити знаш тако мало,
нису познавали прасе, свечано изнето
На трпезу, нису видели ни пиле, препечено,
Како у башти кљуца смрзнуте травке,
А поред зида тражи песак, отпали малтер
Што годинама већ дозрева, увек
На услузи лакомом кљуну.

Сечеш, режеш, мљацкаш, приносиш, пијеш
Бледо вино, со, бибер, зачини и умаци,

У њима говор о светом дану, о првеном слову.
Слушаш повест о свецу коме се приносе жртве,
Много жртава широм Србије. Да, о томе
Знаш мало, готово ништа, пажљиво слушаш,
Иако схваташ да измичу
Механизми настанка, нестанка и обнављања,
Сви ти начини утемељења.

МЛАДА ЖЕНА ИГРА ЧЕХОВА

Биљани Косићанџић

Стане у игри, па нагло, веома махнито
Принесе дивље прсте к немим уснама.
Отме се крик, нечујан, партнер притом
Постане сувишан, толико зна, ослушнув намах

Неподесну салу. Надзирући, врх теменá, Чехов
Безусловно предаје тапије, још једног имања лишен.
Потом ишчили, док прсти хитају за њим, као ехо
Опијеног публикума, а крик бива токсин за клише

Свакодневни. Данас та млада жена ручак готови,
Чекамо, два песника, омамне поховане тиквице,
Сласне као свет кад духом је овит.

Она послује, ћути, предав се раду штити нас, огрезле,
Од иних глади. Не само вишњик, и држава пада ничице.
Свеједно: лепе се по нама ситне, космичке презле.

Ивањдан, 1996.

КЕЛТСКИ КРСТ

И кад је претрпан орнаментима
Он је директан, једноставан, строг.
Као вера коју симболизује. Као камен,
Као земља с којом је срастао.

Такви су и људи што клесаше га,
Такви и њихови потомци којима
Шејмас Хини, громадни песник Ирске,
Дарује добар део своје поезије,
Или им дугује, боље рећи.

Савршен склад, ланчано поређење.

Поезија понешто одступа, руши га.
Такав јој је, међутим, задатак,
Неупоредивој. Она зна како се опстаје.